

INVENTARIS VAN HET IMMATERIEEL CULTUREEL ERFGOED VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

1. REFERENTIE

Dossierreferentie: 5000-0020

Aanvraag van: 04/01/2021

Datum van opname in de inventaris: 01/06/2021

Datum bijwerking: --/--/--

2. IDENTIFICATIE VAN DE AANVRAGER

2.1. NAAM

Vertegenwoordigd door: (de gevolmachtigde)

Mevrouw De heer

Naam: VITAL

Voornaam: André

Functie: voorzitter

Contactperso(n)en(en):

Mevrouw De heer

Naam: VITAL

Voornaam: André

Adres: François Vervloetstraat 8

1180 Brussel

Telefoon: ++32 499.17.47.87

E-mail: andre.vital@skynet.be

3. IDENTIFICATIE VAN HET ELEMENT/BENAMING

Fanfare des Chasseurs de Prinkères

3.1. BETROKKEN DOMEIN(EN)

- Tradities, uitdrukkingen, talen
- Podiumkunsten
- Sociale gebruiken, rituelen, festiviteiten
- Kennis en praktijken met betrekking tot de natuur en het heelal
- Vaardigheden met betrekking tot ambachten
- Andere:

3.2. KORTE BESCHRIJVING VAN HET ELEMENT

De "Fanfare des Chasseurs de Prinkères" zet een oude Brusselse volkstraditie voort (en verwijst naar de Prinkherenjagers; een "prinkheer" is een "meikever" in het Brussels). De Prinkherenjagers waren vrolijke *zwanzeurs* (Brussels dialect voor "feestvierder, grapjas") die zich verenigden en elk jaar in de maand mei vanuit het centrum van Brussel, de Marollen en de Havenwijk in een stoet, voorafgegaan door een fanfare uitgedost in kostuum, op pad gingen richting Ukkel-Sint-Job (een landelijke buitenwijk van de stad) onder het voorwendsel meikevers te gaan vangen, een insect dat indertijd als schadelijk werd gezien. Deze optochten waren meer dan een meikevervangst, want ze brachten heel wat feestelijkheden en drinkgelagen mee. Ze waren opmerkelijke folklore in Brussel.

Deze Brusselse volkstraditie was in de loop van de 19e eeuw bijzonder goed ingeburgerd, maar doofde geleidelijk uit en verdween kort na de Eerste Wereldoorlog, als gevolg van de oorlogsschade, de groeiende verstedelijking, maar misschien ook door de ontwikkelingen in de chemische industrie en de vervaardiging van synthetische bestrijdingsmiddelen. Onder meer in 1935 en 1957 werden blijkbaar een aantal pogingen gedaan om de traditie nieuw leven in te blazen, maar het was pas in de jaren 1970 dat ze een eerste heropleving kende onder de vereniging van de *Bergspelers*, gevestigd in de wijk van Sint-Job, alvorens opnieuw in de vergeethoek terecht te komen. In 2014 werd de fanfare opnieuw samengeroepen onder de huidige naam. De eerste parade kwam er naar aanleiding van de 2e editie van "Homborch viert feest". Sindsdien heeft de fanfare heel wat optredens gegeven, bijna altijd al wandelend, voornamelijk in Ukkel, maar ook elders in Brussel en in België.

De traditie in ere houden is een hachelijke onderneming. De huidige groep brengt een tiental amateurmuzikanten samen, koperblazers en percussionisten, die in Ukkel en omstreken wonen. Het kostuum van de muzikanten is geïnspireerd op oude illustraties. Het bestaat uit een zwarte bolhoed, een witte broek, een flesgroen poloshirt (een verwijzing naar de kledij die jagers dragen om niet op te vallen in de natuur) waarop het logo van de groep prijkt. Sommige muzikanten dragen, net als hun voorgangers, houten geweren, in overeenstemming met de titel van "jager". De vlag die de groep meedraagt wanneer ze uitgaat, werd eveneens op basis van oude illustraties gemaakt.

Het repertoire van de fanfare is in de eerste plaats afkomstig van de Brusselse folklore, die vaak bij jongere mensen in de vergetelheid is geraakt. Voor een aantal partituren werd heel wat zoekwerk verricht. Talrijke stukken zijn in oorsprong operettes, filmmuziek of muziek van musicals die werden bewerkt door het Brusselse volkstalent, waarbij deze muziekstukken van nieuwe tekst werden voorzien. Andere behoren tot de Vlaamse folklore, die een van de voedingsbodems voor de Brusselse folklore is. Een recente evolutie bij de fanfare is dat zij

zich openstelt voor folkloristische en carnavaleske wereldmuziek. Sinds een aantal jaar nemen de Chasseurs ook deel aan de Sint-Verhagenstoet van de *Université Libre de Bruxelles* en de Vrije Universiteit Brussel. Op die manier wil de fanfare aansluiting zoeken met een gemeenschappelijke geschiedenis. Ze wil straatfeesten op deze traditionele manier, dus met stoeten en muziek, opluisteren.

3.3. BETROKKEN GEMEENSCHAP(PEN) OF GROEP(EN)

Een groep die bestaat uit een tiental amateurmuzikanten die voornamelijk in Ukkel en omgeving wonen.

3.4. LIGGING

De gemeente Ukkel, in de onmiddellijk nabijheid van de historische plaats waar de "Chasseurs de Prinkères" zich ophielden. De fanfare gaat uit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en overal waar zij wordt uitgenodigd.

4. KENMERKEN VAN HET ELEMENT

4.1. TAAL/TALEN, REGISTER(S), TAALNIVEAU(S)

Frans, Brussels dialect en Vlaams.

4.2 OPGAVE VAN DE IMMATERIËLE UITDRUKKINGEN

De "Fanfare des Chasseurs de Prinkères" is een wandelende muziekbands die op volksevenementen voor feestelijke animatie met een verwijzing naar hun voorgangers zorgt en die de figuur van de zwanzeur, typisch voor het Brusselse karakter en de bijbehorende folklore, vereeuwigt.

Het repertoire: de muziekstukken en liederen die worden gespeeld zijn grotendeels afkomstig van een traditioneel Brussels repertoire dat bij jongere mensen vaak in de vergetelheid is geraakt.

Talrijke stukken zijn in oorsprong operettes, filmmuziek of muziek van musicals die werden bewerkt door het Brusselse volkstalent, waarbij deze muziekstukken van nieuwe tekst werden voorzien (1). Andere behoren tot de Vlaamse folklore, die een van de voedingsbodems voor de Brusselse folklore is (2). Verder vinden we nog een voetballied (3) en populaire Franse liederen (4) evenals internationaal bekende stukken die typisch zijn voor fanfares (5). De fanfare stelt zich tevens open voor wereldmuziek, steeds met een feestelijke toets (6). Het repertoire ligt niet vast en wordt elk jaar groter.

Voorbeelden van stukken naargelang de categorie ():

- (1) Viva M'Boma
- Charel (Le pont de la rivière Kwai)
- La Marolle (La Matchiche)
- Manneken Pis
- Tarara Boum Dié
- Lup lup lup de Gardevil is da

- Jefke is getrouwd
- (2) Boerinnekes Dans
Mie Katoen
- (3) La chanson de l'Union
- (4) Madame la Marquise
Le plombier (de Pierre Perret)
C'est si bon
Sous les ponts de Paris
Riquita Jolie Fleur de Java
Les Sardines (de Patrick Sébastien)
- (5) Rose Marie
Frieda Oum Papa (Beer Barrel Polka)
Il en faut peu pour être heureux
- (6) La Colegiala
Aquarela do Brazil
Ban moin un Tibo

4.3 OPGAVE VAN DE GEASSOCIEERDE MATERIËLE ELEMENTEN Instrumenten, voorwerpen, artefacten, plaatsen ...

De gebruikte muziekinstrumenten zijn:

Blaasinstrumenten:

- Trompet
- Kornet
- Tenorsaxofoon
- Altsaxofoon
- Sopraansaxofoon
- Dwarsfluit
- Klarinet

Percussie:

- Grote trom en cymbalen
- Lijsttrommel
- Djembé
- Klein trom

Het gaat in quasi alle gevallen om moderne instrumenten. Het gebruik van de instrumenten tijdens optochten hangt af van hoeveel muzikanten er voor die gelegenheid aanwezig zijn. Occasioneel kan een trombone of een sousafoon worden gebruikt.

De huidige kostuums bestaan uit:

- een zwarte bolhoed (zoals op oude gravures)
- een witte broek
- een flesgroen poloshirt het logo en de tekst "Chasseurs de Prinkères"

Naast de muziekinstrumenten en de kostuums behoort een vlag eveneens tot de uitrusting van de fanfare. Deze vlag wordt gedragen telkens de fanfare uitgaat en is vervaardigd op basis van een oude gravure die een prinkherenjager voorstelt. Verder dragen een aantal muzikanten houten geweren. Ook wat dat betreft hebben de hedendaagse prinkherenjagers zich laten inspireren door oude gravures die hun voorgangers afbeeldden al paraderend met die geweren om de titel van "jager" alle eer aan te doen.

Twee marionetten, die door een van de muzikanten naar voorbeeld van de marionetten van Toone werden gemaakt en die de prinkherenjagers in kostuum voorstellen, zijn inmiddels verheven tot mascotte van de fanfare. Ze zijn evenwel niet altijd van de partij, want wanneer de dragers afwezig zijn, gaan de marionetten niet mee op pad.

Café-restaurant "Au repos de la montagne", gelegen Berg van Sint-Job, is een van de emblematische plekken waar de Chasseurs de Prinkères over de vloer komen.

4.4. HISTORIEK EN RECENTE ONTWIKKELINGEN

De "Fanfare des Chasseurs de Prinkères" zet een oude Brusselse volkstraditie voort (en verwijst naar de Prinkherenjagers; een "prinkheer" is een "meikever" in het Brussels). Het ging om vrolijke *zwanzeurs* (Brussels dialect voor "feestvierder, grapjas") die zich verenigden en elk jaar in de maand mei vanuit het centrum van Brussel, de Marollen en de Havenwijk in een stoet, voorafgegaan door een fanfare uitgedost in kostuum, op pad gingen richting Ukkel-Sint-Job (een landelijke buitenwijk van de stad) onder het voorwendsel meikevers te vangen, een insect dat indertijd als schadelijk werd gezien. Deze optochten waren meer dan een meikevervangst, want ze brachten heel wat feestelijkheden en drinkgelagen mee. Ze waren opmerkelijke folklore in Brussel.

Deze Brusselse volkstraditie was in de loop van de 19e eeuw bijzonder goed ingeworteld, maar doofde geleidelijk uit en verdween kort na de Eerste Wereldoorlog, als gevolg van de oorlogsschade, de groeiende verstedelijking, maar misschien ook door de ontwikkelingen in de chemische industrie en de vervaardiging van synthetische bestrijdingsmiddelen. Met name in 1935 en 1957 werden een aantal pogingen gedaan om de traditie nieuw leven in te blazen, maar het was pas in de jaren 1970 dat ze een eerste heropleving kende onder de vereniging van de *Bergspelers*, gevestigd in de wijk van Sint-Job alvorens opnieuw in de vergeethoek terecht te komen. In 2014 werd de fanfare opnieuw samengeroepen onder de huidige naam. De eerste parade kwam er naar aanleiding van de 2e editie van "Homborch viert feest". Sindsdien heeft de fanfare heel wat optredens gegeven, bijna altijd al wandelend, voornamelijk in Ukkel, maar ook elders in Brussel. Sinds een aantal jaar, neemt de Fanfare deel aan de stoet ter gelegenheid van Sint-Verhaegen, een jaarlijks folkloristisch feest van de ULB/VUB. Een recente evolutie bij de fanfare is dat zij zich openstelt voor folkloristische en carnavaleske wereldmuziek.

4.5. SOCIOCULTURELE CONTEXT Functies, waarden: rol van de genders, van de jongeren ...

De "Fanfare des Chasseurs de Prinkerès" past in een zekere heropleving van sfeervolle collectieve artistieke activiteiten en feestelijkheden. De laatste decennia werden in Brussel meerdere fanfares "nieuwe stijl" (met name met latino- en balkaninvloeden) opgericht. Bijzonder aan de Chasseurs is dat deze fanfare uitdrukkelijk aansluit bij de specifieke Brusselse traditie en bij de voor de Brusselse identiteit kenmerkende Zwanze. De bedoeling

is een gemeenschappelijke geschiedenis voort te zetten, ook al heeft geen van de huidige muzikanten die geschiedenis zelf beleefd. Voorts wil de fanfare straatfeesten van de gemeente Ukkel en het gewest op deze traditionele manier, dus met stoeten en muziek, animeren.

Het immateriële culturele erfgoed en de folklore zijn wezenlijke elementen van sociale cohesie en het genoeg samen te leven. Deze traditionele evenementen zijn bijna volledig verdwenen in de moderne consumptiemaatschappij die andere, eerder individuele geneugten op de voorgrond plaatst. Dat deze feesten in Brussel nagenoeg verdwenen zijn, ligt ook aan de afbraak van volkse wijken en de verspreiding van hun bevolking, zoals in de Marollenwijk of de Onze-Lieve-Vrouw-ter-Sneeuwwijk, of aan de gentrificatie, zoals in de Berg van Sint-Jobwijk. De huidige "Fanfare des Chasseurs" heeft een traditie waarvan de glorie vergaan was opnieuw in ere hersteld. De poging om het heden en de toekomst aansluiting bij het verleden te laten vinden, motiveert de leden van de huidige fanfare om de creatieve gezelligheid te doen herleven in een maatschappij waar consumptie het hoogste goed is en verbondenheid vooral een socialenetwerkverschijnsel blijkt.

Binnen de fanfare worden alle genders volledig gelijkwaardig samengebracht. De leeftijden variëren tussen de 23 en de 75 jaar!

4.6. SUPRAGEWESTELIJKE CONTEXT In voorkomend geval het element in een bredere geografische context plaatsen.

De traditie van de fanfares leeft nog erg in heel België. In de Fédération Wallonie-Bruxelles telt de Union des Sociétés Musicales (USM) ongeveer 500 muziek- en koorverenigingen, die ongeveer 20.000 leden vertegenwoordigen. Er is geen Brusselse fanfare lid van de USM, aangezien deze traditie nog maar weinig voorkomt in Brussel.

Er bestaat geen traditie die gelijkwaardig is aan deze van de "Chasseurs des Prinkères".

5. ROLLEN VAN DE HOUDERS EN UITVOERDERS VAN HET ELEMENT

5.1. DE UITVOERDERS (DIE OPTREDEN EN DOORGEVEN)

- André Vital (M) trompet, dirigent en voorzitter
- Antonin Vital (M) tenorsaxofoon, ondervoorzitter, digitale communicatie
- Jacques Hirschbühler (M) djembé, ondervoorzitter
- Maëlys Fiquet (F) dwarsfluit
- Alexandra Santkin (F) altsaxofoon
- Alice Perrau (F) kornet
- Isabelle Kowalski (F) grote trom
- Fred Van Gyzeghem (F) lijsttrom
- Jean-Pierre Bassée (M) vlaggendrager en drager van de grote trom

(lijst per 1/1/2021)

De fanfare telt ongeveer een tiental muzikanten. Bij oprichting telde ze eveneens een lid dat bij de 1e heropleving van de Chasseurs was. Hij bleek zeer nuttig te zijn voor de overlevering van de herinneringen.

De heropleving en het voortbestaan van de "Fanfare van de Chasseurs" is vooral te danken aan de passie en het enthousiasme van haar leden. Zo heeft een van de leden het logo van de fanfare opnieuw uitgedacht, marionetten-mascottes gemaakt en een artikel opgesteld met de geschiedenis van de Chasseurs tot de hernieuwing van de traditie met de nieuwe fanfare.

5.2. TOESCHOUWERS EN ONDERSTEUNERS

Naast een kleine schare "fans" die in Ukkel wonen, alle Brusselaars en bezoekers van de hoofdstad tijdens de festiviteiten waaraan de fanfare deelneemt.

5.3. BEHEEDERS EN ORGANISATOREN

Hoewel de fanfare niet als vzw is verenigd, heeft de fanfare een voorzitter die instaat voor het beheer en de organisatie. Verder zijn er twee ondervoorzitters waarvan één persoon zich eveneens op de digitale communicatie toelegt (zie 5.1).

5.1. GEASSOCIEERDE INSTELLINGEN EN ORGANISATIES

Steun van de gemeente Ukkel die de groep geregeld uitnodigt om feesten die onder haar toezicht vallen, op te luisteren.

6. STAAT, LEEFBAARHEID EN OVERDRACHT VAN HET ELEMENT

6.1. HUIDIGE OVERDRACHTSWIJZEN

Door de repetities. Er wordt gemiddeld eenmaal per week gerepeteerd (in niet-coronatijden).

Iedereen is welkom in de fanfare, de voorwaarde is wel dat men een muziekinstrument kan spelen. Dure instrumenten (zoals de grote trom) kunnen door de fanfare worden aangekocht. In de groep is ook plaats voor niet-muzikanten, zoals de vlaggendrager.

6.2. TRADITIONELE PRAKTIJKEN DIE HET ELEMENT OF BEPAALDE ASPECTEN ERVAN REGELEN OF ER DE TOEGANG TOE BEPERKEN

Geen

6.3. LEEFBAARHEID VAN DE IMMATERIËLE ELEMENTEN, BESCHIKBAARHEID VAN DE BIJBEHORENDE MATERIËLE GOEDEREN/VOORWERPEN

De groep treedt normaal gezien zo'n tiental keer per jaar op, ter plaatse of in een optocht.

6.4. EVENTUELE BEDREIGINGEN

Idealiter zou de band uit ongeveer 15 muzikanten moeten bestaan, vooral om reserve-muzikanten te hebben in geval van afwezigheid. De werving is moeilijk omdat er geen "modieuze" muziek wordt gespeeld, vooral niet in een stedelijke omgeving (zoals de Balkan of Latino). Bovendien belemmert een zeker personeelsverloop ook het verkrijgen van een adequate omvang.

6.5. BESTAANDE BEHEERMAATREGELEN OF VRIJWARINGSMAATREGELEN

De fanfare is geen vzw. Ze heeft een website en gebruikt de sociale netwerken om haar activiteiten te promoten. De archieven worden door de voorzitter bijgehouden.

7. REFERENTIES

7.1. ANDERE INVENTARISSEN

Staat het element in een inventaris in de Fédération Wallonie-Bruxelles of in Vlaanderen? Nee

Is het element erkend door de UNESCO of in een ander programma? Nee

7.2. REFERENTIES (BIBLIOGRAFISCHE, DISCOGRAFISCHE, AUDIOVISUELE EN ARCHIEFBRONNEN)

7.2.1. VOORNAAMSTE BIBLIOGRAFIE EN PUBLICATIES

Fernand Servais, *Souvenirs de mon vieux Bruxelles*, Canon éditeur, 1965, pp. 41-45.

Francis De Hertogh, Over "Prinkheerjagers", Brusselaars en anderen, *Ucclensia*, februari 1973, pp. 7-8.

Jacques Dubreucq, *Ukkel. Tiroir aux souvenirs*, 2e volume, Weisenbruch sa, Bruxelles, 2006, pp.286-287.

Louise-Marie Libert, *Sociologie de la Bruxellitude « Les Chochetés »*, éditions 180°, 2014, pp. 215-217.

Jacques Hirschbühler, « Les chasseurs de Prinkères », *Ucclensia*, mai 2019, pp. 11-16.

7.2.2. ARTIKELS

"Délicieux Brabant. L'équipement des chasseurs de Prinkères", in *Le Folklore brabançon*, Service de recherches historiques et folkloriques de la Province du Brabant, n° 141, 1959, pp 61- 74.

7.2.3. IN DE MEDIA –

"Les chasseurs de Prinkères", *Le Peuple*, 19.01.1946.

"Chez les chasseurs de 'Prinkères'", *Le Soir*, 27.09.1966.

7.2.4. TENTOONSTELLINGEN -

7.2.5. AUDIOVISUEEL MATERIAAL

- "Les fanfares de Bruxelles", Curiosités et anecdotes - Rencontre avec quelques fanfares bruxelloises, 1962, [SONUMA | Les archives audiovisuelles - Les fanfares de Bruxelles](#)

- "Saint Job mon village", 1973, [SONUMA | Les archives audiovisuelles - Saint-Job, mon village](#)

7.2.6. ARCHIEVEN

7.3. LINK NAAR DE WEBSITE

www.leschasseursdeprinkeres.org

FACEBOOK-PAGINA: Les Chasseurs de Prinkères

8. MOTIVERING VAN DE AANVRAAG

Deze opmerkelijke traditie in de geschiedenis en de Brusselse folklore doorgeven en vereeuwigen.

9. INSTEMMING EN DEELNAME

De informatie in deze aanvraag werd bijeengebracht door de voorzitter, waarbij Urban voor ondersteuning zorgt.